

kém úvodu o komplexní problematice vztahů mezi vyobrazeními na vázách a ztracenými dramaty (41–73), následuje v chronologickém uspořádání rozbor všech fragmentárně doložených satyrských dramat od konce 6. stol. př. n. l. (Pratinas) až do 3. stol. př. n. l. (Lykofrón aj.).

Do rukou se nám tak dostává dílo úctyhodné nejen svým rozsahem, ale také svou kvalitou. Důkladná pozornost je zde věnována 16 autorům satyrských dramat, přičemž rejstřík na str. 661n. zachycuje dokonce přes 100 titulů. U každého z dramatiků je výklad opatřen úvodem, v řeckém originále i v německém překladu jsou zmiňovány zprávy či narážky na jeho satyrská dramata, která se vyskytují u jiných antických autorů, poté následuje vydání samotného dochovaného textu či fragmentů (velmi bohatě jsou tu zastoupeny papýrové nálezy), opatřené opět překladem do němčiny.

Jak úvodní pojednání o jednotlivých autorech a jejich hrách, tak i text samotný jsou opatřeny velmi bohatým a zevrubným poznámkovým aparátem textově kritickým i výkladovým — vše se opírá o důkladnou znalost dané problematiky (srov. bibliografický přehled na str. 643–660). Za velmi instruktivní a užitečné považují také uvedení přehledu postav vystupujících v dramatech s odkazy na jednotlivé hry (663n.) i analogicky vypracovaný přehled motivů satyrských dramat (666n.).

Neobyčejně šťastné bylo spojení výzkumů filologických s výsledky archeologických bádání v jedné publikaci, neboť jen tak mohla práce vytvořit skutečně celkový pohled na satyrské drama, jehož výtvarné stopy — jak plyne z předložené knihy — jsou dnes roztroušeny na památkách uchovávaných ve 12 zemích (nejvíce se jich nalézá v Itálii), několik je jich dnes bohužel neznámých. Pro laika i odborníka je po nelehké četbě fundovaného textu zaslouženou odměnou prohlídka téměř šedesáti obrazových příloh, uveřejněných na křídovém papíru a vybraných s citem i pro didaktické přístupy. Rozsáhlá část s ilustracemi obsahuje zejména velký počet vyobrazení z váz, které byly s jistotou nebo s velkou pravděpodobností inspirovány satyrskými dramaty.

Všem zájemcům o řeckou literaturu, speciálně pak o řecké drama, se tedy v práci *Das griechische Satyrspiel* dostává do rukou vskutku ojedinělá publikace vysoké úrovně, kterou jsme dlouho postrádali a jež bude jistě dobře sloužit dalším generacím.

*Dagmar Bartoňková*

LUCYNA STANKIEWICZ, *Komedia Lucjusza Afraniusza i jej związki z innymi odmianami komedii*, *Classica Wratislaviensia XXI*. Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 1999. Stran 323.

Práce Lucyny Stankiewiczové, jak už z jejího názvu vyplývá, je určena především těm z řady klasických filologů a studentů, kteří se specializují na římskou dramatickou tvorbu. Jelikož z díla Lucia Afrania se dochovalo pouze několik fragmentů, dostalo se mu doposud v literárněvědných kruzích jen nepatrného zájmu. I tak důkladné příručky pro dějiny římské literatury, jakými jsou např. *Die Geschichte der römischen Literatur* od M. von Albrechta, nebo *The Cambridge History of Classical Literature*, věnují výše zmíněnému komediografovi pozornost, která je, jak ukázaly nejnovější výzkumy, jen neúměrně malá jeho místu mezi římskými dramatiky. Proto je třeba tuto studii jen uvítat.

Po krátkém úvodu, který seznamuje čtenáře s togatou jako literárním druhem (Fabula togata 9-17), následuje rozsáhlejší oddíl věnovaný osobě Lucia Afrania (17-45). Tato část je důležitá ze-

jména proto, aby si čtenář uvědomil s jakou osobností se v Luciovi Afraniovi setkává. Vždyť autor, o kterém se pochvalně zmiňovaly takové veličiny římské literární scény, jakými byli Cicero, Horatius, Apuleius a Macrobius, nemůže být v žádném případě opomíjen. Další partie, Dorobek pisarski (45-189), se obrací k vlastní Afraniově tvorbě, kterou člení do několika skupin podle tematiky v nich zpracovávané. Po kapitolách věnovaných postavám Afraniových togaty (189-202), následují pasáže, které si všímají děje (202-204), scénografie (204-206), kostýmů a ozdob v togatě (206-209) a zejména pak jazyka Afraniových kusů (206-268) a metriky (268-274). Nepovšimnuta nezůstala ani dramatická technika, které Lucius Afranius užíval (276-294). V závěru je spis doplněn o obsáhlou bibliografii. Ta může být dobrým vodítkem dalším případným badatelům na poli římské togaty.

Jak už bylo v úvodu naznačeno, hlavní těžiště práce spočívá v interpretaci zlomků po stránce jazykové a literární. Přitom lze výsledek této interpretace shrnout do následujících bodů. Afraniova togata vychází z komedií Terentiových a Plautových, nevyhýbá se ovšem ani vlivu řeckému. To vidíme jak na kánonu Afraniových postav, tak na jeho mluvč, kterou dokonale přizpůsoboval situaci i jednajícím, čímž prokázal své ojedinělé nadání. To potvrdil také dokonalým psychologickým prokreslením postav.

Co se týče cílů, kterých se Afranius snažil svou tvorbou dosáhnout, můžeme u něj vysledovat dvojí tendenci: výzvu k návratu k ctnostnějšímu mravu předků (*mos maiorum*) a k obnově někdejší početné společnosti a pouhou deskripci reality života v Itálii 2. st. př. n. l. Na tomto místě autorka studie poopravuje striktní a poněkud zkostnatělou klasifikaci, že se totiž togata, už pro svůj atribut *tabernaria*, musí nutně týkat pouze nižších společenských vrstev. Není tomu tak ani u Lucia Afrania, který neopomíjí ve svém díle ani domy bohatší.

Myslím, že autorce studie se podařilo dosáhnout cíle, který si předem stanovila, totiž dokázat, že hodnocení starověkých autorů Lucia Afrania, kteří jej pokládali za vynikajícího dramatika a čelního představitele togaty, je oprávněné. Neboť ani jemu se nemusíme ostýchat přiklonit přídomek *poeta doctus*, a to v kladném slova smyslu, protože Lucius Afranius byl, pokud lze z dochovaných zlomků vyčíst, nejen nadaným, ale i kultivovaným tvůrcem, který s přehledem využíval svého vzdělání pro pobavení jak širokých vrstev římského publika, tak úzkého kruhu vzdělanců.

A tak dílo Luciny Stankiewiczové, protože vyplňuje úspěšně mezeru v dosavadním bádání o římské komedii, najde určité své místo v knihovnách literárně zaměřených klasických filologů.

*Irena Radová*

EZOPOVY BAJKY, KATONOVA DVOJVERŠÍ, RADA OTCE SYNOVI. Ediční řada Thesaurus absconditus sv. II. K vydání připravil, slovníčkem, vysvětlivkami, ediční poznámkou a textově kritickými poznámkami opatřil Eduard Petrů, latinské pasáže přeložila Jana Kolářová. Doslov Eduard Petrů. Brno, Atlantis, 1999

Tři texty, které přináší nová edice Eduarda Petrů, jsou svědectvím literárního vkusu, kulturní úrovně i hodnotového systému vzdělaných Čechů 14. století. Na tuto dobu často pohlížejí zejména znalci té části českého písemnictví, která byla artikulována latinsky, jako na dobu prohlubující se spirituality, která pak vedla v díle tzv. Husových předchůdců k české reformaci, a jako na dobu tzv. raného humanismu. Méně je známo — v poslední době se o prohloubení znalosti této oblasti